

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

15. dubna 2021 *

„Řízení o předběžné otázce – Rovné zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ – Směrnice 2000/43/ES – Článek 7 – Ochrana práv – Článek 15 – Sankce – Žaloba na náhradu škody založená na tvrzené diskriminaci – Uznání nároku na náhradu škody žalovaným bez uznání existence tvrzené diskriminace – Souvislost mezi vyplaceným odškodněním a tvrzenou diskriminací – Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie – Právo na účinnou soudní ochranu – Vnitrostátní procesní pravidla, která navzdory výslovnému návrhu žalobce brání soudu rozhodujícímu o žalobě rozhodnout o existenci tvrzené diskriminace“

Ve věci C-30/19,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Högsta domstolen (Nejvyšší soud, Švédsko) ze dne 20. prosince 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 10. ledna 2019, v řízení

Diskrimineringsombudsmannen

proti

Braathens Regional Aviation AB,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, R. Silva de Lapuerta, místopředsedkyně, A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan a N. Piçarra, předsedové senátů, T. von Danwitz (zpravodaj), C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, K. Jürimäe, C. Lycourgos, P. G. Xuereb, L. S. Rossi a I. Jarukaitis, soudci,

generální advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 11. února 2020,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Diskrimineringsombudsmannen M. Mörkem, T. A. Qureshim a A. Rosenmüller Nordlander,
- za Braathens Regional Aviation AB J. Josjö a C. Gullikson Dock, advokater, jakož i J. Hettne,
- za švédskou vládu původně H. Eklinder, C. Meyer-Seitz, H. Shev a J. Lundberg, poté H. Eklinder, C. Meyer-Seitz a H. Shev, jako zmocněnkyněmi,

* Jednací jazyk: švédština.

- za finskou vládu M. Pere, jako zmocněnkyní,
- za Evropskou komisi K. Simonssonem, E. Ljung Rasmussen, G. Tolstoy a C. Valero, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. května 2020,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 7 a 15 směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. 2000, L 180, s. 22; Zvl. vyd. 20/01, s. 23), ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci řízení o žalobě podané Diskrimineringsombudsmannen (úřad veřejného ochránce práv pro rovné zacházení, Švédsko), jednajícím jménem cestujícího v letecké dopravě, jenž se cítí být obětí diskriminace, proti společnosti Braathens Regional Aviation AB (dále jen „Braathens“), švédské letecké společnosti, která uznala nárok na náhradu škody tomuto cestujícímu, avšak existenci tvrzené diskriminace neuznala.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V bodech 19 a 26 odůvodnění směrnice 2000/43 se uvádí:

„(19) Osoby, které byly předmětem diskriminace na základě rasy nebo etnického původu, by měly mít odpovídající prostředky právní ochrany. Pro zajištění účinnější úrovně ochrany by sdružení nebo právnické osoby měly být rovněž zmocněny zahajovat s využitím postupů stanovených členskými státy řízení ve prospěch a na podporu jakékoli oběti, aniž jsou dotčeny vnitrostátní procesní předpisy týkající se zastupování a obhajoby před soudy.

[...]

(26) Členské státy by měly zavést účinné, přiměřené a odrazující sankce pro případy porušování povinností vyplývajících z této směrnice.“

- 4 Článek 1 této směrnice, nadepsaný „Účel“, zní:

„Účelem této směrnice je stanovit rámec pro boj s diskriminací na základě rasy nebo etnického původu s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.“

- 5 Článek 2 uvedené směrnice, nadepsaný „Pojem diskriminace“, v odstavci 1 stanoví:

„Pro účely této směrnice se ‚zásadou rovného zacházení‘ rozumí, že neexistuje žádná přímá nebo nepřímá diskriminace na základě rasy nebo etnického původu.“

- 6 Článek 3 téže směrnice, nadepsaný „Oblast působnosti“, v odst. 1 písm. h) stanoví:

„V rámci pravomocí svěřených [Evropské unii] se tato směrnice vztahuje na všechny osoby z veřejného i soukromého sektoru včetně veřejných subjektů, pokud jde o

[...]

h) přístup ke zboží a službám, které jsou k dispozici veřejnosti, včetně ubytování, a jejich dodávky.“

- 7 Článek 7 směrnice 2000/43, nadepsaný „Ochrana práv“, stanoví:

„1. Členské státy zajišťují, aby soudní nebo správní řízení, případně včetně dohodovacích řízení směřující k dodržování povinností podle této směrnice, byla dostupná všem osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním zásady rovného zacházení, i když vztahy, ve kterých mělo dojít k diskriminaci, již skončily.

2. Členské státy zajistí, aby sdružení, organizace nebo právnické osoby, které mají v souladu s kritérii stanovenými jejich vnitrostátními právními předpisy oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, mohly ve prospěch nebo na podporu žalobce s jeho souhlasem zahájit jakékoli soudní nebo správní řízení určené pro vymáhání plnění povinností vyplývajících z této směrnice.

[...]“

- 8 Článek 8 uvedené směrnice, nadepsaný „Důkazní břemeno“, stanoví:

„1. Členské státy přijmou v souladu se svými právními řády nezbytná opatření, aby, jakmile se osoba cítí poškozena nedodržováním zásady rovného zacházení a předloží soudu nebo jinému příslušnému orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, příslušelo odpůrci prokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

[...]

3. Odstavec 1 se nevztahuje na trestní řízení.

[...]“

- 9 Článek 15 uvedené směrnice, nadepsaný „Sankce“, stanoví:

„Členské státy stanoví systém sankcí za porušování vnitrostátních ustanovení přijatých podle této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Takto stanovené sankce, které mohou zahrnovat vyplácení náhrad oběti, musí být účinné, přiměřené a odrazující. [...]“

Švédské právo

- 10 Podle § 4 odst. 1 kapitoly 1 diskrimineringslag (2008:567) [zákon o diskriminaci (2008:567)] se za diskriminaci považuje mimo jiné situace, kdy je osoba poškozena tím, že je s ní zacházeno méně příznivým způsobem, než je nebo by bylo zacházeno s jinou osobou ve srovnatelné situaci, je-li nerovné zacházení spojeno s pohlavím, identifikováním se s ním nebo jeho vyjádřením, etnickou příslušností, náboženským vyznáním či přesvědčením, zdravotním postižením, sexuální orientací nebo věkem.

- 11 Podle § 12 kapitoly 2 tohoto zákona se diskriminace zakazuje mimo jiné osobám, které mimo oblast svého soukromého a rodinného života dodávají veřejnosti zboží nebo poskytují služby či ubytování.

- 12 Kapitola 5 uvedeného zákona stanoví sankce pro každého, kdo se dopustí diskriminace, a sice náhradu škody oběti vyplacením tzv. „odškodnění za diskriminaci“ nebo revizi a zrušení smluv a jiných právních aktů.
- 13 Z ustanovení § 1 druhého pododstavce kapitoly 6 zákona o diskriminaci vyplývá, že spory týkající se použití § 12 kapitoly 2 tohoto zákona projednávají obecné soudy podle ustanovení rättegångsbalk (soudní řád), která se týkají občanskoprávních řízení ve věcech, v nichž lze uzavřít a schválit smír.
- 14 Podle § 1 kapitoly 13 soudního řádu může žalobce za podmínek vyjmenovaných v tomto ustanovení podat žalobu na vyplacení náhrady škody znějící na uložení povinnosti žalovanému konat, jako je povinnost zaplatit žalobci určitou peněžitou částku.
- 15 Ustanovení § 2 téže kapitoly soudního řádu upravují určovací žalobu. První pododstavec tohoto paragrafu v tomto ohledu stanoví, že takovou žalobu, která zní na určení existence či neexistence právního vztahu, může soud projednat tehdy, když o dotčeném právním vztahu existuje nejistota poškozující žalobce.
- 16 Ustanovení § 7 kapitoly 42 téhož soudního řádu stanoví, že žalovaný musí na jednání ihned uplatnit důvody na svoji obranu. V opačném případě se může žalovaný v této fázi rozhodnout uznat nárok žalobce.
- 17 Podle § 18 téže kapitoly soudního řádu po uznání nároku žalobce žalovaným může soud vydat rozsudek na základě tohoto uznání.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 18 V červenci 2015 byl cestující chilského původu s bydlištěm ve Stockholmu (Švédsko), který měl rezervaci na vnitrostátní let v rámci Švédska (dále jen „cestující dotčený ve věci v původním řízení“) provozovaný leteckou společností Braathens, podroben z rozhodnutí kapitána letadla dodatečné bezpečnostní kontrole.
- 19 Úřad veřejného ochránce práv pro rovné zacházení podal k Stockholm tingsrätt (soud prvního stupně ve Stockholmu, Švédsko) žalobu, kterou se domáhal uložení povinnosti společnosti Braathens vyplatit cestujícímu dotčenému ve věci v původním řízení odškodnění ve výši 10 000 švédských korun (SEK) (přibližně 1 000 eur) za diskriminační jednání této letecké společnosti vůči tomuto cestujícímu.
- 20 Na podporu své žaloby úřad veřejného ochránce práv pro rovné zacházení uvedl, že uvedený cestující byl v rozporu s § 12 kapitoly 2 a § 4 kapitoly 1 zákona o diskriminaci přímo diskriminován společností Braathens, která jej považovala za Araba a z tohoto důvodu jej podrobila dodatečné bezpečnostní kontrole. Braathens tudíž cestujícího dotčeného ve věci v původním řízení znevýhodnila z důvodů spojených s tělesným vzhledem a etnickou příslušností, neboť s ním zacházela méně příznivě než s jinými cestujícími ve srovnatelné situaci.
- 21 Braathens před Stockholm tingsrätt (soud prvního stupně ve Stockholmu) souhlasila s vyplacením částky požadované z titulu odškodnění za diskriminaci, ale neuznala existenci jakékoli diskriminace. Úřad veřejného ochránce práv pro rovné zacházení uplatnil u tohoto soudu námitku proti tomu, aby bylo rozhodnuto na základě uznání nároku společností Braathens, tedy bez meritorního posouzení tvrzené diskriminace.
- 22 Uvedený soud rozsudkem uložil společnosti Braathens povinnost vyplatit požadovanou částku spolu s úroky a nahradit náklady řízení. Měl za to, že takové spory týkající se občanských práv a povinností, jimiž účastníci řízení volně disponují, jako je spor v původním řízení, musí být v případě uznání nároku žalobce na odškodnění rozhodnuty bez meritorního posouzení a že byl uznáním nároku společností

Braathens vázán. Tento soud dále na základě zmíněného uznání nároku odmítl pro nepřipustnost návrhová žádání úřadu veřejného ochránce práv pro rovné zacházení znějící na vydání určovacího rozsudku, v němž by bylo konstatováno, že tato letecká společnost je povinna vyplatit uvedenou částku z důvodu svého diskriminačního jednání, nebo podpůrně, že cestující dotčený ve věci v původním řízení byl společností Braathens diskriminován.

- 23 Úřad veřejného ochránce práv pro rovné zacházení podal proti rozsudku Stockholms tingsrätt (soud prvního stupně ve Stockholmu) neúspěšně odvolání k Svea hovrätt (odvolací soud ve Stockholmu, Švédsko) a proti rozsudku posledně uvedeného soudu kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, Högsta domstolen (Nejvyšší soud, Švédsko). V kasačním opravném prostředku navrhl, aby kasační soud zrušil rozsudek o odvolání i rozsudek Stockholms tingsrätt (soud prvního stupně ve Stockholmu) a věc vrátil posledně uvedenému soudu k meritornímu posouzení alespoň jednoho ze dvou návrhových žádání znějících na vydání určovacího rozsudku. Braathens navrhla zamítnutí návrhových žádání úřadu veřejného ochránce práv pro rovné zacházení.
- 24 Předkládající soud uvádí, že účelem zákona o diskriminaci je zejména provést různé unijní akty, včetně směrnice 2000/43, a jeho cílem je – podle přípravných prací na něm – umožnit v případě diskriminace uložit značné a odrazující sankce. Konkrétně odškodnění za diskriminaci odpovídá sankci ve smyslu článku 15 této směrnice a musí být v každém jednotlivém případě určeno tak, aby pro obě představovalo přiměřenou náhradu a podílelo se na boji proti diskriminaci ve společnosti. Plní tak dvojí funkci – reparační a preventivní.
- 25 Předkládající soud dodává, že podle ustanovení soudního řádu se žalovaný může rozhodnout uznat nárok žalobce na náhradu škody, přičemž nemusí uvádět důvody tohoto uznání či vycházet ze žalobního důvodu uplatněného žalobcem ani uznat existenci tvrzené diskriminace. Takové uznání nároku má v praxi vést ke skončení řízení bez nutnosti dalšího projednávání věci a soud musí vynést rozsudek odůvodněný jen tímto uznáním. K určovací žalobě uvádí, že ta slouží jen k určení existence či neexistence právního vztahu mezi účastníky řízení a nemůže se týkat zejména čistě skutkových okolností. Soudu ostatně přísluší posoudit, zda je její projednání vhodné.
- 26 Předkládající soud uvádí, že ve věci v původním řízení vydaly soud prvního stupně a odvolací soud rozhodnutí ukládající společnosti Braathens povinnost vyplatit náhradu škody požadovanou cestujícím dotčeným ve věci v původním řízení na základě uznání nároku tohoto cestujícího společností Braathens. V důsledku tohoto uznání nároku se podle těchto soudů již nebylo možné zabývat otázkou, zda došlo k tvrzené diskriminaci, ani v rámci návrhových žádání znějících na vydání určovacího rozsudku.
- 27 Högsta domstolen (Nejvyšší soud) má přitom pochybnosti o slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů dotčených v původním řízení s požadavky článku 15 směrnice 2000/43 ve spojení s článkem 47 Listiny, který každému zaručuje právo na účinnou soudní ochranu. Předkládající soud si v této souvislosti klade otázku, zda i v případě uznání nároku žalobce na náhradu škody žalovaným musí soud mít k tomu, aby v souladu s článkem 7 této směrnice zajistil ochranu práv vyplývajících z této směrnice, možnost posoudit na návrh účastníka řízení, který má za to, že byl diskriminován, otázku existence diskriminace a zda odpověď na tuto otázku závisí na tom, zda údajný původce diskriminace její existenci uznal.
- 28 Za těchto okolností se Högsta domstolen (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí členský stát, je-li o to požádán poškozenou osobou ve věci týkající se porušení zákazu stanoveného ve směrnici 2000/43[...], v níž se poškozená osoba domáhá odškodnění za diskriminaci, vždy zkoumat, zda došlo k diskriminaci – a případně konstatovat její existenci – bez ohledu na to, zda

osoba, které je diskriminace vytýkána, uznala, či nikoli, že došlo k diskriminaci, k tomu, aby bylo možné považovat požadavek na účinné, přiměřené a odrazující sankce stanovený v článku 15 směrnice za splněný?“

K předběžné otázce

- 29 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být články 7 a 15 směrnice 2000/43 ve spojení s článkem 47 Listiny vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která soudu rozhodujícímu o žalobě na náhradu škody založené na tvrzené diskriminaci zakázané touto směrnicí znemožňuje projednat návrh znějící na konstatování existence této diskriminace, když žalovaný souhlasí s vyplacením požadované náhrady, ale existenci uvedené diskriminace neuzná.
- 30 Úvodem je třeba připomenout, že účelem směrnice 2000/43 je podle jejího článku 1 stanovit rámec pro boj s diskriminací na základě rasy nebo etnického původu s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení. Tato směrnice je v oblastech své věcné působnosti konkrétním vyjádřením zásady zákazu diskriminace na základě rasy nebo etnického původu, která je zakotvena v článku 21 Listiny (rozsudek ze dne 16. července 2015, ČEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, bod 72 a citovaná judikatura).
- 31 Spor v původním řízení nepochybně spadá do věcné působnosti směrnice 2000/43, neboť se týká údajně diskriminačního jednání na základě etnického původu nebo rasy v rámci přístupu ke službě, která je k dispozici veřejnosti, ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. h) této směrnice.
- 32 Jak vyplývá z bodu 19 odůvodnění směrnice 2000/43, osoby, které byly předmětem diskriminace na základě rasy nebo etnického původu, by měly mít odpovídající prostředky právní ochrany a pro zajištění účinnější úrovně ochrany by sdružení nebo právnické osoby měly být rovněž zmocněny zahajovat s využitím postupů stanovených členskými státy řízení ve prospěch a na podporu jakékoli oběti. Podle bodu 26 odůvodnění téže směrnice by navíc měly členské státy zavést účinné, přiměřené a odrazující sankce pro případy porušování povinností vyplývajících z této směrnice.
- 33 V tomto ohledu čl. 7 odst. 1 směrnice 2000/43 stanoví, že členské státy zajišťují, aby soudní nebo správní řízení směřující k vymáhání dodržování zásady rovného zacházení zakotvené v této směrnici byla dostupná všem osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním této zásady vůči nim. Tím toto ustanovení potvrzuje právo na účinnou soudní ochranu zakotvené v článku 47 Listiny.
- 34 Z článku 7 odst. 2 směrnice 2000/43 kromě toho vyplývá, že sdružení, organizace nebo právnické osoby, které mají v souladu s kritérii stanovenými jejich vnitrostátními právními předpisy oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, musí mít možnost zejména zahájit ve prospěch poškozeného a s jeho souhlasem jakékoli soudní řízení určené pro vymáhání plnění povinností vyplývajících z uvedené směrnice. Tento čl. 7 odst. 2 tudíž v dané oblasti představuje konkretizaci práva na účinnou soudní ochranu zaručeného v článku 47 Listiny.
- 35 Dodržování zásady rovného zacházení tedy vyžaduje, aby osobám, které mají za to, že byly diskriminovány na základě rasy nebo etnického původu, byla účinná soudní ochrana jejich práva na rovné zacházení zaručena bez ohledu na to, zda tyto osoby jednají přímo, nebo prostřednictvím sdružení, organizace či právnické osoby uvedených v předchozím bodě (obdobně viz rozsudek ze dne 8. května 2019, Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, bod 62).
- 36 Podle článku 15 směrnice 2000/43 členské státy stanoví systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění uplatňování takových sankcí. Tento článek nevyžaduje určité sankce a upřesňuje, že sankce stanovené podle něj, které mohou zahrnovat vyplacení náhrad oběti, musí být účinné, přiměřené a odrazující.

- 37 Citovaný článek 15 tak členským státům ukládá povinnost zavést do svého právního řádu opatření dostatečně účinná pro dosažení cíle směrnice 2000/43 a zajistit, aby tato opatření mohla být účinně uplatňována – a to i sdružením, organizací nebo právnickou osobou ve smyslu čl. 7 odst. 2 této směrnice – před vnitrostátními soudy, tak aby soudní ochrana byla skutečná a účinná, přičemž jim ponechává svobodu volby mezi různými řešeními vhodnými k uskutečnění tohoto cíle (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. července 2008, Feryn, C-54/07, EU:C:2008:397, body 37 a 38).
- 38 V této souvislosti musí systém sankcí zavedený k provedení článku 15 směrnice 2000/43 do právního řádu členského státu zejména zajišťovat společně s opatřeními přijatými k provedení článku 7 této směrnice skutečnou a účinnou soudní ochranu práv, která z ní vyplývají. Sankce musí být přiměřené závažnosti porušení, která postihují, zejména zajištěním skutečně odrazujícího účinku, přičemž musí respektovat obecnou zásadu proporcionality (obdobně viz rozsudek ze dne 25. dubna 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, bod 63).
- 39 Jestliže je opatřením zvoleným pro případ konstatování existence diskriminace finanční náhrada, musí být přiměřená v tom smyslu, že musí umožnit plnou náhradu skutečně utrpěné újmy z důvodu dotčené diskriminace podle použitelných vnitrostátních předpisů (obdobně viz rozsudek ze dne 17. prosince 2015, Arjona Camacho, C-407/14, EU:C:2015:831, bod 33 a citovaná judikatura). Naproti tomu čistě symbolickou sankci nelze považovat za slučitelnou se správným a účinným provedením směrnice 2000/43 (obdobně viz rozsudek ze dne 25. dubna 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, bod 64).
- 40 V projednávané věci z informací uvedených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že podle vnitrostátního práva provádějícího zejména směrnici 2000/43 může každá osoba, která se považuje za oběť diskriminace na základě rasy nebo etnického původu, podat žalobu znějící na uplatnění sankce, kterou je „odškodnění za diskriminaci“. Vnitrostátní právní předpisy dotčené ve věci v původním řízení stanoví, že když se žalovaný rozhodne uznat nárok žalobce na náhradu škody, uloží soud, k němuž byla podána tato žaloba, tomuto žalovanému, aby vyplatil částku požadovanou tímto žalobcem z titulu náhrady škody.
- 41 Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ovšem rovněž vyplývá, že k takovému uznání nároku – které je podle této vnitrostátní právní úpravy pro soud právně závazné a vede ke skončení řízení – může dojít i tehdy, když žalovaný neuzná existenci tvrzené diskriminace, nebo dokonce i když ji, stejně jako ve věci v původním řízení, výslovně popírá. V takové situaci vnitrostátní soud vydá rozsudek založený na tomto uznání nároku, avšak z tohoto rozsudku nelze nijak vyvodit existenci tvrzené diskriminace.
- 42 Z toho vyplývá, že v takové situaci vede uznání nároku žalovaným k tomu, že jeho povinnost vyplatit odškodnění požadované žalobcem není vázána na uznání existence tvrzené diskriminace nebo na její konstatování příslušným soudem. Takové uznání nároku navíc a především znemožňuje soudu, k němuž byla žaloba podána, rozhodnout o tom, zda k tvrzené diskriminaci skutečně došlo, ačkoli tato diskriminace představuje důvod návrhu na náhradu škody, a je tudíž nedílnou součástí této žaloby.
- 43 Co se týče určovací žaloby upravené vnitrostátními právními předpisy dotčenými ve věci v původním řízení, z informací uvedených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že taková žaloba neumožňuje zajistit osobě, která se považuje za oběť diskriminace zakázané směrnicí 2000/43, právo na to, aby soud zkoumal a případně konstatoval existenci tvrzené diskriminace. Podle těchto právních předpisů se totiž určovací žaloba nemůže týkat čistě skutkových okolností a její přípustnost podléhá rozhodnutí soudu, jemuž byla věc předložena, o vhodnosti takové žaloby, které spočívá na zvážení dotčených zájmů, a sice zejména právního zájmu žalobce na podání žaloby a omezení, která z ní mohou plynout žalovanému.

- 44 Z toho vyplývá, že podle vnitrostátních právních předpisů dotčených ve věci v původním řízení se žalobce v případě, kdy žalovaný souhlasí s vyplacením požadované náhrady, ale existenci tvrzené diskriminace neuzná, nemůže domoci toho, aby občanskoprávní soud rozhodl o existenci uvedené diskriminace.
- 45 Je nutno konstatovat, že taková vnitrostátní právní úprava je na újmu požadavkům stanoveným články 7 a 15 směrnice 2000/43 ve spojení s článkem 47 Listiny.
- 46 Jak totiž zaprvé vyplývá z bodů 33 až 35 tohoto rozsudku, cílem řízení uvedených v článku 7 této směrnice je umožnit všem osobám, které se cítí diskriminovány na základě rasy nebo etnického původu, uplatnění práv vyplývajících ze zásady rovného zacházení a zajistit jejich dodržování. Z toho tedy nutně vyplývá, že pokud žalovaný neuzná tvrzenou diskriminaci, musí mít tyto osoby možnost domoci se toho, aby soud rozhodl o případném zásahu do práv, jejichž dodržování mají taková řízení zajistit.
- 47 V důsledku toho pouhé vyplacení peněžitě částky, ač požadované žalobcem, nemůže zajistit účinnou soudní ochranu osoby, která se domáhá konstatování existence zásahu do jejího práva na rovné zacházení vyplývajících z uvedené směrnice, zejména tehdy, když primární zájem této osoby není ekonomický, ale když tato osoba usiluje o konstatování existence skutků vytykánych žalovanému a jejich právní kvalifikaci.
- 48 Zadruhé takové vnitrostátní právní předpisy, jako jsou předpisy dotčené ve věci v původním řízení, kolidují s reparační i s odrazující funkcí, kterou musí mít sankce stanovené členskými státy na základě článku 15 směrnice 2000/43 pro případ porušení vnitrostátních předpisů provádějících tuto směrnici.
- 49 V této souvislosti – jak v podstatě uvedl generální advokát v bodech 83 a 84 svého stanoviska – vyplacení peněžitě částky nestačí k tomu, aby bylo vyhověno nárokům osoby, která jako náhradu vzniklé nemajetkové újmy přednostně požaduje uznání, že byla diskriminována, takže u takové platby nelze mít pro tyto účely za to, že má dostatečnou reparační funkci. Povinnost vyplatit určitou peněžitou částku stejně tak nemůže zajistit skutečně odrazující účinek na původce diskriminace spočívající v motivování tohoto původce neopakovat své diskriminační jednání, potažmo v zamezení dalšího diskriminování z jeho strany, pokud žalovaný, stejně jako v projednávaném případě, zpochybňuje existenci jakékoli diskriminace, ale z hlediska nákladů a svého image považuje za výhodnější zaplatit náhradu požadovanou žalobcem a vyhnout se tomu, aby vnitrostátní soud konstatoval existenci diskriminace.
- 50 Výše uvedený závěr nelze zpochybnit možností, na kterou poukazuje švédská vláda, a sice možností zahájit trestní řízení, jímž by se osoba, která se považuje za oběť diskriminace zakázané směrnicí 2000/43, mohla domáhat konstatování a potrestání této diskriminace trestním soudem. Takovým trestním řízením totiž vzhledem k cílům, které sleduje, a k omezením vlastním trestnímu řízení nelze zhojit nesoulad procesních prostředků v občanskoprávních věcech s požadavky této směrnice.
- 51 Konkrétně je třeba poukázat – stejně jako generální advokát v bodech 118 až 120 svého stanoviska – na to, že takové trestní řízení je založeno na pravidlech upravujících důkazní břemeno a provádění důkazů neodpovídajících pravidlům zakotveným v článku 8 směrnice 2000/43, která jsou pro tuto osobu příznivější. Onen článek 8 v tomto ohledu v odstavci 1 stanoví, že když tato osoba prokáže před soudem nebo jiným příslušným orgánem skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, přísluší odpůrci prokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení. Naproti tomu v odstavci 3 též článek 8 stanoví, že jeho odstavec 1 se nevztahuje na trestní řízení.
- 52 Zatřetí a na rozdíl od toho, co tvrdí Braathens, ani takové procesněprávní zásady nebo aspekty, jako je dispoziční zásada, zásada hospodárnosti řízení a snaha o podporu smírného řešení sporů, nemohou odůvodnit výklad odlišný od výkladu podaného v předchozích bodech.

- 53 Na rozdíl od smírného vyřešení sporu ve smyslu čl. 7 odst. 1 směrnice 2000/43, které každému účastníkovi řízení umožňuje nadále volně disponovat svými nároky, má totiž taková vnitrostátní právní úprava, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, za následek přenesení kontroly nad sporem na žalovaného, neboť mu umožní uznat nárok žalobce na náhradu škody, ovšem bez uznání existence tvrzené diskriminace, ba dokonce s jejím výslovným popřením, přičemž v tomto případě se žalobce již nemůže u rozhodujícího soudu domáhat toho, aby rozhodl o důvodu návrhu, ani se bránit proti skončení řízení zahájeného na jeho návrh.
- 54 Dále by soud, k němuž byla podána taková žaloba, nijak neporušil dispoziční zásadu, kdyby navzdory tomu, že žalovaný uzná nárok na vyplacení náhrady požadované žalobcem, zkoumal – s ohledem na tvrzení žalobce, na kterém je tato žádost založena – otázku existence diskriminace, když ji žalovaný neuzná, či když ji dokonce popírá. Takové zkoumání se pak bude týkat důvodu nároku žalobce na náhradu škody, který je předmětem sporu vymezeným danou žalobou, a to tím spíše, když tento žalobce v rámci uvedené žaloby podal, stejně jako v projednávané věci, výslovný návrh na konstatování takové diskriminace.
- 55 Začtvrté je třeba připomenout, že unijní právo zajistí, jak tvrdí Braathens, v zásadě nenutí členské státy k tomu, aby zavedly před svými vnitrostátními soudy za účelem zajištění ochrany práv, jež jednotlivcům vyplývají z unijního práva, jiné právní prostředky než ty, které zakládá vnitrostátní právo (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. března 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, bod 40, jakož i ze dne 24. října 2018, XC a další, C-243/17, EU:C:2018:853, bod 51).
- 56 Postačí ovšem konstatovat, že v projednávané věci nejde dodržování unijního práva tak daleko, aby ukládalo zavedení nového právního prostředku, ale vyžaduje jen, aby předkládající soud neuplatnil procesní pravidlo, podle kterého soud, k němuž osoba, která se považuje za oběť diskriminace, podala v souladu s vnitrostátním právem návrh na náhradu škody, nemůže rozhodnout o existenci této diskriminace již z toho důvodu, že žalovaný souhlasil s vyplacením částky požadované náhrady žalobci, aniž uznal existenci této diskriminace, protože toto pravidlo je neslučitelné nejen s články 7 a 15 směrnice 2000/43, ale i s článkem 47 Listiny.
- 57 V této souvislosti je třeba připomenout, že účelem článků 7 a 15 směrnice 2000/43 je, jak bylo uvedeno v bodě 38 tohoto rozsudku, zaručit skutečnou a účinnou soudní ochranu práva vyplývajícího z této směrnice, a sice práva na rovné zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. Z toho vyplývá, že tyto články pouze konkretizují právo na účinnou soudní ochranu, jak je zaručeno článkem 47 Listiny, který je sám o sobě dostačující a nemusí být upřesněn ustanoveními unijního nebo vnitrostátního práva, aby bylo jednotlivcům přiznáno právo uplatnitelné jako takové (rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, body 76 až 78).
- 58 Na základě zásady přednosti unijního práva má každý vnitrostátní soud v případě, že nemůže vyložit vnitrostátní právní úpravu v souladu s požadavky unijního práva, jakožto orgán členského státu rozhodující v rámci svých pravomocí povinnost upustit v rámci sporu, který mu byl předložen, od použití jakéhokoli vnitrostátního ustanovení odporujícího ustanovení unijního práva, které má přímý účinek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, body 53 a 61 a citovaná judikatura).
- 59 S ohledem na všechny výše rozvedené úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět, že články 7 a 15 směrnice 2000/43 ve spojení s článkem 47 Listiny musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která soudu rozhodujícímu o žalobě na náhradu škody založené na tvrzené diskriminaci zakázané touto směrnicí znemožňuje projednat návrh znějící na konstatování existence této diskriminace, když žalovaný souhlasí s vyplacením požadované náhrady, ale existenci uvedené diskriminace neuzná. Vnitrostátnímu soudu, jenž rozhoduje spor mezi jednotlivci, přísluší, aby v rámci svých pravomocí zajistil soudní ochranu vyplývající pro jednotlivce z článku 47 Listiny tím, že v případě potřeby upustí od použití jakéhokoli odporujícího vnitrostátního ustanovení.

K nákladům řízení

- ⁶⁰ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Články 7 a 15 směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která soudu rozhodujícímu o žalobě na náhradu škody založené na tvrzené diskriminaci zakázané touto směrnicí znemožňuje projednat návrh znějící na konstatování existence této diskriminace, když žalovaný souhlasí s vyplacením požadované náhrady, ale existenci uvedené diskriminace neuznává. Vnitrostátnímu soudu, jenž rozhoduje spor mezi jednotlivci, přísluší, aby v rámci svých pravomocí zajistil soudní ochranu vyplývající pro jednotlivce z článku 47 Listiny základních práv tím, že v případě potřeby upustí od použití jakéhokoli odporujícího vnitrostátního ustanovení.

Podpisy.